

T.C.
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
EĞİTİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
(Program Geliştirme Daire Başkanlığı)

KUR'AN-I KERİM HİZMET İÇİ EĞİTİM PROGRAMI

ANKARA 2014

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	3
1. GEREKÇE.....	3
2. PROGRAMIN HEDEFİ	3
3. PROGRAMIN YAPISI VE UYGULAMA ESASLARI	4
4. DERSLER VE KREDİLERİ TABLOSU	6
5. DERSLER, KONULAR, KAYNAKLAR VE AÇIKLAMALAR	7

KUR'AN-I KERİM HİZMET İÇİ EĞİTİM PROGRAMI

GİRİŞ

1. GEREKÇE

Kur'an-ı Kerim'in usûlüne uygun okunması, her şeyden önce ona saygının bir gereğidir. Bundan dolayı Müslümanlar Kur'an-ı Kerim'i doğru ve güzel okumayı önemsemiş ve Asr-ı Saadetten beri bununla ilgili eğitimi hiçbir zaman ihmal etmemişlerdir. Hz. Peygamber'in (s.a.s) Kur'an-ı Kerim'i ashabına ağır ağır okuması, tertil üzere ve güzel sesle okuyanları övmesi kıraat eğitim ve öğretiminin temelini oluşturmuştur. Müslümanlar hem ibadetlerinde, hem de müstakil olarak kıraat ettiklerinde Kur'an-ı Kerim'i usûlüne uygun olarak okumaya özen göstermişlerdir.

Topluma din hizmeti sunma noktasında Kur'an kursu öğreticileri, imam-hatipler ve müezzin-kayyımlar ön plâna çıkmakta ve çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu bakımdan söz konusu personelin Kur'an-ı Kerim'i güzel ve usûlüne uygun okuma konusunda yeterli donanıma sahip olmaları gerekmektedir. Bu konuda karşılaşılan olumsuzlukları ortadan kaldırmak amacıyla, Kur'an-ı Kerim'i talim ve tecvid üzere okumaya yönelik eğitim programları hazırlanmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı, eğitim merkezleri aracılığıyla, bir yandan yeni göreve alınan personelin adaylık eğitimlerini yürütmekte; diğer yandan da Kur'an kursu öğreticilerinin, imam-hatiplerin ve müezzin-kayyımların Kur'an-ı Kerim'i usûlüne uygun ve doğru bir telaffuzla okumalarını sağlamak amacıyla ihtiyaca yönelik hizmet içi eğitim kursları düzenlemektedir.

Kur'an-ı Kerim'i hem telaffuz, hem ses, hem de mana ve benzeri özelliklere göre okuyan personeli yetiştirmeyi hedefleyen Tashih-i Huruf Kurslarına sınırlı sayıda personel alınabilmektedir. Dolayısıyla bütün personelin bu programa alınmasının mümkün olmadığı gerçeği ortadadır. Bu sebeple Tashih-i Huruf Kurslarına katılma imkânı bulamayan personele yönelik mahallinde/eğitim merkezlerinde uygulanmak üzere, din hizmetlerini yürüten personelin Kur'an-ı Kerim alanında sahip oldukları bilgi ve becerilerini geliştirme, Kur'an kıraatlerindeki eksiklikleri giderme, görev bilincini artırma, motivasyonu sağlama ve mesleki formasyonlarına katkıda bulunmak amacıyla "Kur'an-ı Kerim Hizmet İçi Eğitim Programı" hazırlanmıştır.

2. PROGRAMIN HEDEFİ

Bu programın hedefi; Başkanlık teşkilatında görev yapan personelin Kur'an-ı Kerim'i okuma, mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmenin yanı sıra değişen ve gelişen şartlara göre kendilerini yenileme ve geliştirmelerine katkıda bulunmaktır.

Bu programda öngörülen öğrenmeleri başarıyla gerçekleştiren her kursiyer;

1. Din hizmetinin gerektirdiği meslekî bilgi ve beceriye sahip olur.
2. Kur'an-ı Kerim'i doğru okumanın önemini kavrar.
3. Kur'an-ı Kerim'i doğru ve usûlüne uygun olarak okur.
4. Kıraatle ilgili temel kavramları tanımlar.
5. Kur'an harflerini mahreçlerine ve sıfatlarına uygun olarak seslendirir.
6. Tecvid kurallarını bilir ve uygular.
7. Doğru okuma ve ezberleme yöntem ve teknikleri hakkında bilgi sahibi olur.
8. Kur'an'dan belli bölümleri talim üzere ezbere okur.
9. Kur'an okumada temel makamları tanır.
10. Cami mûsikîsinde uygulanan makamlar hakkında bilgi sahibi olur.
11. Sesini doğru kullanma becerisi kazanır.
12. Mevcut ezberlerini hocaya okur ve hatalarını düzeltir.
13. Mesleğinin gerektirdiği donanıma sahip olur.

3. PROGRAMIN YAPISI VE UYGULAMA ESASLARI

1. Bu program; mahallinde günde 5, haftada 20 saat olarak; eğitim merkezlerinde ise haftada 30 saat olarak uygulanır.
2. Programın uygulanmasında “dersler ve kredileri tablosu” esas alınır.
3. Program, “Kur'an Okumaya Giriş”, “Talim Üzere Yüzüne Okuma”, “Talim Üzere Ezbere Okuma”, “Tecvit Uygulamaları” ile imam-hatip ve müezzinler için konulan “İmamlık ve Müezzinlik Becerisi” derslerinden oluşmaktadır.
4. Program geliştirilirken; muhatabı merkeze alan ve ona uygun yöntem ve teknikleri kullanmayı öngören; bireysel farklılıkları göz önünde bulunduran ölçme ve değerlendirmeyi temel kabul eden, esnek çerçeve öğretim programı anlayışı benimsenmiştir.
5. Kur'an-ı Kerim'i güzel okumanın, sesin güzelliğinden önce Kur'an'ın usûlüne uygun ve doğru bir şekilde okunmasıyla alakalı olduğu gerçeği temel hareket noktası olmalıdır.
6. Kur'an-ı Kerim öğretiminde kursiyerlerin bireysel yetenek ve ihtiyaçlarının farklı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.
7. Eğitimde kullanılacak yöntem ve tekniklerde işlevsellik esas alınmalıdır.
8. Kursiyerlerin derse aktif bir şekilde katılımını sağlayacak etkinlikler düzenlenmelidir.
9. Kursiyerlerin seviye tespitleri yapılarak, yeterli olmadıkları hususlar ve hataları kendilerine fark ettirilmelidir.
10. Kursiyerlerin derse hazırlıklı olarak gelmeleri teşvik edilmeli, ilgili bölümlerin ve tecvid kurallarının dersten önce gözden geçirilmesi sağlanmalıdır.
11. Kur'an-ı Kerim ve tecvit öğretiminde teorik bilgiden ziyade uygulamaya ağırlık verilmelidir.

12. Ezbere okunacak âyet ve sûreler, yeterince yüzünden okunmalıdır.
13. Yapılan eğitim etkinliklerinde zamanı verimli kullanma ilkesi daima göz önünde bulundurulmalıdır.
14. Kur'an-ı Kerim'i güzel okumanın yeteneğe bağlı bir yanının da bulunduğu göz ardı edilmemelidir. Eğitimin bir süreç olduğu ilkesinden hareketle kursiyerlerin zaman içerisindeki ilerlemeleri dikkate alınmalı, öğretim hedef ve beklentileri bu ilke doğrultusunda belirlenmelidir.
15. Yanlış telaffuzların ve hatalı okumaların önüne geçebilmek amacıyla doğru bir şekilde okuma çalışmalarına öncelik verilmelidir. Kursiyerlerin yanlış ve varsa hatalı okumaları tespit edilerek, bu okuyuşları kendilerine fark ettirilmelidir.
16. Yüzünden okunacak veya ezberlenecek bölümdeki telaffuzu zor, dikkat edilmesi gereken yerler kursiyerlere önceden bildirilmeli ve üzerinde ayrıca durulmalıdır.
17. Tilaveti zor âyet ve sûreler öncelikle öğretici tarafından birkaç kez okunmalıdır. Bu aşamada ülkemizde Kur'an-ı Kerim'i güzel okuyan kâriilerin örnek okuyuşlarından da yararlanılmalıdır.
18. Her bir kursiyere Kur'an-ı Kerim'i usûlüne göre okuma konusunda yeterince uygulama yapma imkânı verilmelidir. Hatalı okumaların, önce okuyucu, daha sonra da diğer kursiyerler tarafından bulunması ve açıklanması sağlanmalıdır.
19. Ezbere okunacak bölümler uygun parçalara bölünerek önce her bir kursiyere okutulmalı daha sonra koro halinde okunmalıdır.
20. Kursiyerlere doğru okuma ve ezberleme yöntem ve teknikleri hakkında bilgi desteği sağlanmalıdır.
21. Kur'an-ı Kerim öğretiminde çeşitli görsel-işitsel araç-gereçlerden yararlanılmalıdır.
22. Öğrenme-öğretme etkinliklerine mümkün olduğunca bütün kursiyerlerin aktif katılımı sağlanmalıdır.
23. Öğrenme ortamı, kursiyerlerin özellikleri de dikkate alınarak hazırlanmalı, kalabalık sınıflar oluşturmaktan kaçınılmalıdır.
24. Öğrenmenin bütün aşamalarında uygun ölçme ve değerlendirmelere yer verilmelidir. Her bir kursiyer için oluşturulacak bilgi fişinde, ders takibiyle birlikte hatalı telaffuzlar ve ezber yanlışları işaretlenmelidir.
25. Değerlendirme ve başarı kriterleri, önceden belirlenerek o doğrultuda bir değerlendirme yapılmalıdır.

4. DERSLER VE KREDİLERİ TABLOSU

4.1. İmam-Hatip ve Müezzin-Kayımlar için Mahallinde Uygulanacak Program:

S.NO	DERSLER	KREDİLER
1.	Kur'an-ı Kerim Okumaya Giriş	20
2.	Talim Üzere Yüzüne Okuma	46
3.	Talim Üzere Ezbere Okuma	60
4.	Tecvid Uygulamaları	10
5.	İmamlık ve Müezzinlik Becerisi	24
TOPLAM		160 Saat

4.2. Kadın Kur'an Kursu Öğreticileri için Mahallinde Uygulanacak Program:

S.NO	DERSLER	KREDİLER
1.	Kur'an-ı Kerim Okumaya Giriş	30
2.	Talim Üzere Yüzüne Okuma	60
3.	Talim Üzere Ezbere Okuma	60
4.	Tecvid Uygulamaları	10
TOPLAM		160 Saat

4.3. İmam-Hatip ve Müezzin-Kayımlar için Eğitim Merkezlerinde Uygulanacak Program:

S.NO	DERSLER	KREDİLER
1.	Kur'an-ı Kerim Okumaya Giriş	20
2.	Talim Üzere Yüzüne Okuma	70
3.	Talim Üzere Ezbere Okuma	76
4.	Tecvid Uygulamaları	10
5.	İmamlık ve Müezzinlik Becerisi	24
TOPLAM		200 Saat

4.4. Kur'an Kursu Öğreticileri için Eğitim Merkezlerinde Uygulanacak Program:

S.NO	DERSLER	KREDİLER
1.	Kur'an-ı Kerim Okumaya Giriş	30
2.	Talim Üzere Yüzüne Okuma	80
3.	Talim Üzere Ezbere Okuma	80
4.	Tecvid Uygulamaları	10
TOPLAM		200 Saat

5. DERSLER, KONULAR, KAYNAKLAR VE AÇIKLAMALAR

5.1. Kur'an-ı Kerim Okumaya Giriş

KONULAR	KAYNAKLAR	AÇIKLAMALAR
<ol style="list-style-type: none">1. Kur'an-ı Kerim'i doğru okumanın önemi2. Kur'an tilavetinde nefes ve ses kullanımı3. Harflerin mahreçleri4. Harflerin sıfatları5. Harflerin seslendirilmesi6. Kur'an-ı Kerim okuma usûlleri (tahkik, tedvir, hadr)7. Kur'an-ı Kerim okumada istiâze ve bismelenin talimi<ol style="list-style-type: none">7.1. Sûre başında, iki sûre arasında ve sûre içinde istiâze ve bismelenin hükümleri7.2. Tevbe sûresinin başındaki istiâze ve bismelenin hükümleri8. Yaygın olmayan tilavet kuralları (imale, işmam, teshil vb.)9. Vakıf ve ibtida'10. Kuran öğretiminde dikkat edilmesi gereken ilkeler11. Kur'an öğretimi yöntem ve teknikleri<ol style="list-style-type: none">11.1. Elif-bâ öğretim teknikleri11.2. Yüzünden	<p>Kur'an'ın Nüzulünün 1400. Yılı Anısına Kur'an Özel Sayısı.</p> <p>İsmail KARAÇAM, Kur'an-ı Kerim'in Faziletleri ve Okunma Kaideleri.</p> <p>Abdurrahman ÇETİN, Kur'an Okuma Esasları (Tecvid).</p>	<p>Bu derste kursiyerlere Kur'an-ı Kerim'i neden doğru okumak gerektiği örneklerle anlatılır. Kur'an-ı Kerim tilavetiyle ilgili fıkıh ve kıraat kitaplarından "zelletü'l kari" bahsine atıflar yapılır.</p> <p>Etkili ve verimli bir din hizmeti sunmak için, din görevliliğinde bulunması gereken temel niteliklerin neler olduğu üzerinde kısaca durulur. Alan bilgisinin önemine vurgu yapılarak, Kur'an-ı Kerim'i doğru ve usûlüne uygun olarak okumanın bu konuda üstlendiği merkezî role dikkat çekilir.</p> <p>Kur'an-ı Kerim tilavetinde tertil, tedvir, hadr usûllerinden bahsedilir. Bu usûllerde medlerin hangi mertebelerde uzatılması gerektiği, tutulması gereken tecvid kurallarının hangi ölçüde tutulacağı teorik olarak anlatılıp kavratıldıktan sonra, okunacak olan aynı metin üzerinde, bu usûller uygulama ile öğretmen tarafından gösterilerek farklılıklarının altı çizilir.</p> <p>Harflerin doğru isimleri derste tek tek gösterilir. Sıkça hata yapılan harfler üzerinde özellikle durulur. Bu derste harflerin mahreçleri bölge bölge kursiyerlere gösterilir. Harflerin telaffuzunda mahreçlerin ne kadar önem arz ettiği vurgulanır. Harflerin isti'la, şiddet, tefhim, istitale gibi öne çıkan zıt ve müstakil sıfatları üzerinde özellikle durulur. Kalın sesli harflerin ince sesli harflerden sıfat yönüyle nasıl</p>

<p>okuma teknikleri</p> <p>11.3. Kur'an-ı Kerim tilavet usullerini öğretim teknikleri</p> <p>11.4. Tecvid öğretim teknikleri</p> <p>11.5. Kur'an'ı ezberleme teknikleri</p> <p>11.6. Kur'an tilavetinde yaygın hatalar ve düzeltme yöntem ve teknikleri</p>		<p>ayrıldığı örneklerle gösterilir.</p> <p>Harflerin fetha, kesre ve zammeli, medli, şeddeli ve sakin halleri olmak üzere farklı durumlarda kazandığı ses özelliklerine dikkat çekilir. Doğru ve yanlış telaffuzları karşılaştırmalı olarak sunulur. Yapılan yaygın hatalara dikkat çekilir. Telaffuzu zor ve hatalı okuma ihtimali yüksek olan harfler koro halinde okuyuştan hemen sonra bütün kursiyerlere tek tek doğru olarak telaffuz ettirilir.</p> <p>Elif-Bâ, yüzünden Kur'an okuma, tecvit, ezberleme gibi öğrenme alanlarıyla ilgili Kuran-ı Kerim öğretme yöntem ve teknikleri hakkında temel bilgiler verilir.</p> <p>Muhatap kitleyi tanıma, ferdi farklılıkları gözetme, görsellik, işitsellik, kolaylaştırma, seviyeyi gözetme, öncelik belirleme gibi Kur'an öğretiminde dikkat edilmesi gereken ilkelere dikkat çekilir.</p>
---	--	--

5.2. Talim Üzere Yüzüne Okuma

KONULAR	KAYNAKLAR	AÇIKLAMALAR
<ol style="list-style-type: none">1. Âl-i İmran Sûresi (İlk 10 sayfa)2. Enfal Sûresi3. Hûd Sûresi4. Yusuf Sûresi5. İsrâ Sûresi6. Kehf Sûresi7. Meryem Sûresi8. Vakıa Sûresi9. Cuma Sûresi10. Kıyame Sûresi		<p>Yüzüne okuyuşlarda, tilavete hangi usûlle başlanmışsa tilavet boyunca aynı usûlün ölçüleriyle devam edilmesi ilkesine özen gösterilir.</p> <p>Kur'an-ı Kerim'i yüzünden okurken tilavete tahkik usûlüyle başlanır. Tahkik usûlünde küçük hataların dahi kolaylıkla ortaya çıkacağı düşünülerek, harflerin mahreçlerindeki ve kelimelerin telaffuzlarındaki hataların düzeltilmesine çalışılır. Harfler arasındaki ses uyumunun sağlanmasına dikkat edilir.</p> <p>Medlerin kendi aralarında nasıl ölçülü icra edileceği üzerinde durulur. Buradaki ölçüler ve yapılan hatalar uygulamalı olarak hoca tarafından gösterilir.</p> <p>Daha sonra kursiyerlerden birinin okuması sağlanarak diğer kursiyerlerden bu okuyuştaki hataların bulunması istenir. Ders esnasında hatalar öğretmen tarafından tashih edilerek hatalı okunan kelime koro halinde düzeltilmiş şekliyle okunur. Gerekirse aynı kelime her kursiyere okutturulur.</p> <p>Her derste kısa da olsa kursiyerlerin tamamına okuma fırsatı verilir.</p>

5.3. Talim Üzere Ezbere Okuma

KONULAR	KAYNAKLAR	AÇIKLAMALAR
<ol style="list-style-type: none">1. Fatiha Sûresi2. Bakara Sûresi, 1-5; 255; 285-286.3. Nas-Duhâ arası Sûreler4. Haşr Sûresi, 22-24.5. Yasin Sûresi6. Mülk Sûresi7. Nebe Sûresi8. Fetih Sûresi9. Hucurât Sûresi10. Rahman Sûresi11. Konularına göre aşr-ı şerifler<ol style="list-style-type: none">a. İnfak ve Hac: Âl-i İmran,92-97b. Birlik-Berberlik: Âl-i İmran 102-109c. Kutlu Doğum: Âl-i İmran 144-148; Tevbe 128-129; Ahzab 40-48d. İhlas: En'am,159-163e. Dügün-Sünnet: İbrahim 35-41; Furkan 71-77f. İsra ve Mirac: İsra 1-7g. İman ve Salih Amel: Kehf,102-110h. Kur'an ve Hayat: Neml, 89-93	<p>Komisyon, Kur'an Yolu Meal ve Tefsiri.</p>	<p>Ezbere okunacak yerler, önce yüzünden tedvir usûlü ile okunarak yapılan hatalar düzeltilir. Sonra tahkik ve hadr usûlüyle öğretmen tarafından dikkatlice okunur. Hatalı okuma ihtimali olan kelimeler tahtaya yazılır ve koro halinde okunur. Ayrıca kıraati düzgün olan okuyuculardan örnek tilavetler dinlettirilir.</p> <p>Kursiyerlerin, ezberlerini öğretmene okumadan önce bir birine dinletmeleri sağlanır.</p> <p>Konularına göre tespit edilen aşrılar, meali üzerinde de durularak ne zaman ve nerelerde okunabileceği belirlenir.</p>

5.4. Tecvid Uygulamaları

KONULAR	KAYNAKLAR	AÇIKLAMALAR
<ol style="list-style-type: none">1. Tecvidin tanımı, amacı ve önemi2. Medler<ol style="list-style-type: none">2.1. Medd-i tabii2.2. Medd-i muttasıl2.3. Medd-i munfasıl2.4. Medd-i ârız2.5. Medd-i lâzım2.6. Medd-i lîn3. İdgamlar<ol style="list-style-type: none">3.1. İdgam-ı misleyn3.2. İdgam-ı mutecaniseyn3.3. İdgam-ı mutekaribeyn4. Sâkin Nûn'un hükümleri<ol style="list-style-type: none">4.1. İdgam-ı maalğunne4.2. İdgam-ı bilağunne4.3. İklab4.4. İhfâ4.5. İzhar5. Lâm-ı Ta'rifin hükümleri<ol style="list-style-type: none">5.1. İdgam-ı şemsiyye5.2. İzhar-ı kameriyye6. Râ'nın hükümleri7. Lafzatullah'ın okunuşu8. Kalkale9. Sakin Mim'in hükümleri10. Zamir11. Sekte	<p>Davut KAYA, Tecvitli Kur'an Okuma Rehberi.</p> <p>Abdurrahman ÇETİN, Kur'an Okuma Esasları (Tecvid).</p> <p>İsmail KARAÇAM, Kur'an-ı Kerim'in Faziletleri ve Okunma Kaideleri.</p> <p>Demirhan ÜNLÜ, Kur'an-ı Kerim'in Tecvidi.</p>	<p>Tecvid kuralları yüzüne ve ezbere okunacak sûrelerde uygulamalı olarak işlenir.</p>

5.5. İmamlık ve Müezzinlik Becerisi

KONULAR	KAYNAKLAR	AÇIKLAMALAR
<ol style="list-style-type: none">1. Din Görevliliğinde Temsil2. Dualar<ol style="list-style-type: none">2.1. Namaz duaları2.2. Hutbe duaları2.3. Cenaze duası2.4. Nikâh duası2.5. Hatim duası2.6. Yemek duası2.7. Ezan duası2.8. Asker uğurlama, sünnet, düğün, nişan, müessese açılışı gibi törenlerde yapılan dualar3. Ezanı usûlüne uygun okuma4. Müezzinlik (Salâ, Kâmet, Tekbir ve Tesbihat)5. Namazın usûlüne uygun icrası<ol style="list-style-type: none">5.1. Beş vakit namaz5.2. Cuma namazı5.3. Teravîh namazı5.4. Bayram namazı5.5. Cenaze namazı6. Nikâh merasimi7. Cenaze merasimi	<p>Komisyon, İlmihal I-II.</p> <p>Cemal Sofuoğlu, Açıklamalı Büyük Dua Kitabı.</p> <p>Bahattin Akbaş-İsmail Karagöz-Muhlis Akar-Yaşar Yiğit-Zafer Koç, Dualar.</p>	<p>Etkili ve verimli bir din hizmeti sunmak için, din görevliliğinde bulunması gereken temel niteliklerin neler olduğu üzerinde durulur.</p> <p>Bu dersin uygulamalı olarak işlenmesine dikkat edilir. İmam-hatip ve müezzin-kayyımların beş vakit namaz başta olmak üzere cemaatle kılınan namazların icrasında; sûre tercihleri ve çeşitliliği, cemaatin hazır bulunuşluğunu gözetme, empati yapma gibi usûlle alakalı temel ilkelere yer verilir.</p> <p>Dualarda makamsız, düz bir okuyuş tercih edilmeli, harflerin doğru bir şekilde telaffuzuna özellikle vurgu yapılır. Bu esnada sesini nasıl ayarlaması gerektiği, kelimelerde hangi durumlarda ve nerelerde vurgu yapmanın doğru olacağı gösterilir. Bu duaların meclisin durumuna göre fazla uzatılmaması hususu ayrıca ifade edilir.</p> <p>Arapça duaların ardından program ya da merasimin maksadını ifade eden Türkçe dualar da öğretilir.</p>